

Takkie terug, Jaap!

Hoe snoeien de goeien? Een korte opfrisser

Boomzorg schuift samen met elf boombeheerders aan bij de NOCB-cursus 'Van Aanplant tot Zorgplicht', gegeven door Henri Rogaar. Alle essentiële onderwerpen rond bomen, van A tot Z dus, komen aan bod. De cursus stelt praktisch boombeheer centraal. Ikzelf grijp de cursus aan om een bescheiden basis aan te leggen en geniet vooral van praktische modules zoals snoeien. De boombeheerders brengen hun weggezakte snoeikennis weer op peil. Dit vindt Rogaar een goede zaak, want volgens hem hebben bijna alle gemeenten forse snoeiachterstanden in hun jeugd- en begeleidingsnoei terwijl iedereen doorgaans denkt wel te weten hoe ze moeten snoeien.

Auteur: Nicolaas Verloop en Karlijn Raats

'Van Aanplant tot Zorgplicht' behandelt de modules Bomen algemeen, Snoeien bomen, Planten bomen & inrichting plantlocaties, Verplanten van bomen, Conditie en kwaliteitsbeoordeling van bomen, Groeiplaatsverbetering, Boomveiligheid (VTA), Wetgeving rond bomen, Boomtaxatie, Bouwen rond bomen, Ontwerpen en bestekken met bomen en Boombeleid. Teveel om hier te recapituleren, maar prima voor boombeheerders om hun kennis weer op te poetsen. Rogaar's erudiete uitleg gaat erin als zoete koek.

Weet u het nog?

Vooraf van de module 'Snoeien' valt een hoop te leren. Ons klasje bekijkt dia na dia om mee te denken over de te nemen snoeimaatregelen bij bomen in jeugd- en halfwasfase en slaat initieel nog verbazingwekkend vaak de plank mis. Maar zou u het nog weten? Hoe snoeien de goeien

bij jeugd- en begeleidingsnoei? Een opfrisser, met interessante toevoegingen van Nicolaas Verloop, directeur van snoeiautoriteit Pius Floris Boomverzorging.

Verloop: "We laten een snoeiverdeling in jaargetijden zien om de voor- en nadelen eens op een rij te zetten. Dat neemt niet weg dat je als boomverzorger het hele jaar door kunt snoeien. Ook vermelden we hier beknopt een en ander over jeugd- en begeleidingsnoei. Maar er is heel veel interessants over te vertellen. We organiseren in overleg met de gemeente hiervoor speciale cursussen op maat."

Wanneer?

Voorjaar

Snoeien in het voorjaar heeft geen voordelen. De bladloze boom verdampt geen water via bladhuidmondjes, waardoor de zuigkracht van water

Nicolaas Verloop is directeur van Pius Floris Boomverzorging.

Snoeicursus Pius Floris Boomverzorging.

wegvalt en de wortels van sommige bomen overdruk opbouwen. Wanneer je snoeit, komt het sap door de overdruk vrij en kunnen sommige boomsoorten 'bloeden'. Daar gaan ze niet van dood, maar het is geen professioneel gezicht. Bovendien verliezen ze op deze manier de noodzakelijke suikers om goed op gang te komen in het voorjaar. Een aantal bomen kan beter niet in een bladloze periode worden gesnoeid. De berk, esdoorn, haagbeuk en noot kunnen lelijk bloeden. Daarnaast is het niet aan te bevelen om zogenaamde 'ringporige bomen zoals eik, es, tamme kastanje, iep, christusdoorn, ginko en nog wat minder veel voorkomende boomsoorten met een ringporige houtstructuur te snoeien in het voorjaar voordat er blad aan zit. Deze bomen vormen in het voorjaar, nog ver voor de bladontwikkeling, al vaten om het watertransport richting kruin mogelijk te maken. Daarnaast is het afweersysteem van de boom in deze periode nog niet optimaal en is er nog een kleine kans op vorstschade aan het cambium en bastweefsel.

Zomer

In de zomer groeit de boom. Zijn afweer is goed en er is geen risico op bloeding, maar je hebt minder zicht op de kroon door het bladerdek.

Vroege najaar

Vanaf augustus tot laat in oktober slaat de boom suikers op voor het jaar erna. Snoei van bomen in het najaar, vanaf eind september, is in de meeste gevallen geen probleem. Maar met name leibomen, vormbomen en sterk verzwakte bomen mogen niet in het najaar worden gesnoeid. Ze hebben dan al het houtweefsel nodig voor de opslag van suikers. Ook het blad is in deze periode hard nodig. Dat mag ook blijken uit het gegeven dat ongezonde bomen hun blad zo lang mogelijk vasthouden in de herfst om nog zoveel mogelijk suikers aan te maken.

Late najaar

In het late najaar heb je wel uitstekend zicht op wat je wegsnoeit door de afwezigheid van een dik bladerdek. Een argument om daarentegen niet in het najaar te snoeien, is dat er dan meer schimmels en infecties in de lucht hangen voor bepaalde boomsoorten zoals esdoorns. Bovendien herstellen snoeiwonden in het najaar slechter door het al verminderd afweersysteem.

Winter

In de winter heb je natuurlijk perfect zicht op de kroonstructuur en heeft de boom zijn energievoorraad al opgeslagen. Wel is er een kleine kans

op vorstschade aan het cambium en bastweefsel. Gelukkig zijn de ziekteverwekkers, net zoals het afweersysteem in deze periode, in winterslaap waardoor dit in de praktijk weinig problemen geeft. In deze periode, de bladloze periode, moet men geen 'bloedende' soorten snoeien.

Hoe? Snoei veroorzaakt altijd verwonding aan de boom. Als dat bij twijgjes gebeurt, geeft dat niet. Twijgjes zijn levend hout en herstellen hun wonden snel, omdat zij nog geen kernhout bevatten. Snijd je echter in takken die dikker dan zo'n 5 tot 10 centimeter zijn, dan raak je het dode kernhout dat geen afgrenselingssysteem voor wonden heeft en dus kansloos is tegen schimmels en bacteriën. De kans op inrotting is dan groot. Neem om deze reden geen gesteltakken in. Het is dus van belang om achterstandsnoei of verwaarloosde snoei te voorkomen, zodat je je zaag niet in takken hoeft te zetten die kernhout hebben. Bij jeugdsnoei is het innemen van gesteltakken sowieso niet de bedoeling, omdat deze voor het bereiken van het doel, een kruin op hoogte, toch in hun geheel moeten worden afgezaagd. Als vuistregel mag je voor alle bomen aannemen dat er nooit takken mogen worden afgezaagd die dikker zijn dan 1/3 van de stamdikte op de

hoogte waar zij aanhechten. Dus een tak van 15 centimeter dik afzagen van een stam van slechts 30 centimeter doorsnede op de hoogte waar die tak zit, is altijd schadelijk. Als diezelfde tak aan een stam zit die op die hoogte 45 centimeter doorsnede heeft, geeft dit relatief veel minder nadelige schade.

Jeugdsnoei:

Bomen met een voornamelijk tijdelijke kroon tot 7 meter hoogte. Snoei met behulp van de stokzaag. Snoei-interval: elke twee jaar. Alle takken beneden de gewenste opkroonhoogte maken deel uit van de tijdelijke kroon. Tijdens de jeugdsnoeifase wordt ernaar gestreefd om de boom zich zodanig te laten ontwikkelen dat deze een stevig 'skelet' vormt om de toekomstige kroon te kunnen blijven dragen. In deze snoeifase wordt voorkomen dat zich dikke takken in de tijdelijke kroon ontwikkelen.

Begeleidings snoei:

Bomen met een gedeeltelijk tijdelijke kroon vanaf 7 meter hoogte. Snoei met behulp van hoogwerker en klimtechnieken. Snoei-interval vier jaar. Tijdens de begeleidings snoei is het doel, net zoals bij de jeugdsnoei, het verkrijgen van een éénstammige boom met de voor die locatie gewenste takvrije stam. Daarbij mag de boom boven de gewenste opkroonhoogte beginnen met de ontwikkeling van gesteltakken. In de blijvende kroon worden alleen nog probleemtakken verwijderd en takken die neigen naar overlast voor de huidige en toekomstige gebruikers van de ruimte rondom de boom. Bij de begeleidings snoei is het innemen van een gesteltak bij achterstallig onderhoud wel toegestaan.

Wat?

Een goede stadsboom heeft één doorgaande spil, dat wil zeggen dat de stam en de harttak enkelvoudig omhoog groeien. Dubbele top moet je vermijden door de zijvertakking van de doorgaande spil weg te halen. Dat kan, want in de top hebben takken geen afgrendelingszone, in tegenstelling tot gesteltakken.

Bomen met 'dubbele toppen' of dubbele stammen zijn erg moeilijk te onderhouden en kosten een fortuin in het onderhoud. Bovendien komen deze bomen nooit in het stadium van volwassenheid omdat ze voor die tijd waarschijnlijk al zijn uitgescheurd.

Tijdens de jeugdsnoei en begeleidings snoei is het van belang om deze probleemtakken (dub-

bele top, kleeftak, schuurtak etc.) als eerste te verwijderen, vervolgens dienen in de tijdelijke kroon elke keer de dikste takken weg te worden gehaald. Let hierbij wel op dat je geen tegenover- of boven elkaar staande takken in één werkgang verwijdert. Ook is het daarbij niet wenselijk om meer dan 20 procent van de bladmassa per snoei-interval te verwijderen. Zaag een tak vlak voor het stamweefsel af in plaats van hem recht langs de stam en dwars door het stamweefsel af te zagen. Deze cruciale grens heet de 'takkraag': het punt waarop stamweefsel over de tak heen groeit om hem te laten hechten. Als je door stamweefsel zaagt, beschadig je de afgren-

dingszone van de boom, waardoor hij ziektes en schimmels minder goed buiten kan houden. Zaag haaks op de tak. Met andere woorden: houd de snoeiwond zo klein mogelijk, maar laat geen stompjes zitten.

Snoeicursus Pius Floris Boomverzorging.